מנא ליה נפקא א) מאו בגד דתניא בגד אין לי אלא בגד א שלשה על שלשה בשאר בגדים מניין ת"ל או בגד ואביי האי או בגד מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא בשרצים ורבא גלי רחמנא גבי נגעים והוא הדין לשרצים ואביי איכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב מטמא בהם ואידך אי ס"ד נגעים חמירי לכתוב רחמנא גבי שרצים וליתו נגעים מינייהו ואידך נגעים משרצים לא אתו דאיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמא בכעדשה ה) אמר אביי האי תנא דבי רבי ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל דתני דבי רבי ישמעאל בגד אין לי אלא בגד צמר ופשתים ב מניין לרבות צמר גמלים וצמר ארנבים נוצה של עזים ג) והשירין והכלך והסריקין תלמוד לומר א) או בגד רבא אמר כי לית ליה להך תנא דבי רבי ישמעאל בשאר בגדים שלש על שלש שלשה על שלשה אית ליה והא רבא הוא דאמר שלשה על שלשה בשאר בגדים לרשב"א אית ליה לתנא דבי רבי ישמעאל לית ליה הדר ביה רבא מההיא ואב"א ג) הא ד) רב פפא אמרה רב ה] פפא אמר אף כל ג לאתויי כלאים בהדיא כתיבי ביה ב) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו ס"ד אמינא ה"מ דרך לבישה אבל בהעלאה כל תרי מיני אסור ולאו ק"ו הוא ומה לבישה דקא מיתהני כולי גופיה מכלאים אמרת צמר ופשתים אין מידי אחרינא לא העלאה לא כ"ש אלא דרב פפא ה) בדותא היא רב נחמן בר יצחק אמר אף כל לאתויי

רש"י

מאו בגד. דכתיב בשרצים או ריבויא הוא: דתניא ל"ג דאי מתניתא היא היכי פליג עלה אביי ואמר מיבעיא ליה לשלש על שלש הא תנא תני בהדיא שלשה על שלשה בשאר בגדים מניין אלא דרשא דרבא היא: גלי רחמנא בנגעים. דרבייה מן והבגד וה"ה לשרצים דכיון דכתיב בהן בגד כי התם מיניה ילפינן בבנין אב: שרצים אין שתי וערב מטמא בהן. דבגד כתיב בהו ולא שתי ולא ערב: ואידך אי ס"ד. ורבא אמר לך על כרחיך לשלשה על שלשה בשאר בגדים אתא דאילו ג' על ג' בצמר ופשתים בשרצים מנגעים יליף דאי נגעים חמירי לכתוב רחמנא האי ריבויא בשרצים ולשתוק מריבויא דהבגד ב] בנגעים אלא לדרשא אחריתי אתא: בכעדשה. ונגעים בעינן כגרים ו): מפיק מאידך. כלומר מולא הוא מסברת אידך תנא דפליג עליה דאשכחן דמרבי שאר בגדים לטומאת שרצים: של עזים. קרי נוצה על שם שאין גוזזין אותם אלא מורטין: רבא אמר כי לית ליה. לתנא דרישא בשאר בגדים בשרצים ג' על ג' דילמד סתום מן המפורש אבל שלשה על שלשה בשרצים אית ליה בהו דאיתרבו מאו בגד: הדר ביה רבא מההיא. ואמר דתנא דבי רבי ישמעאל ורשב"א אמרו דבר אחד ולאו כאביי אלא דלתרוייהו בשאר בגדים טומאת ג] ג' על ג' ליכא שלשה על שלשה איכא: ואיבעית אימא הא. שמעתא דסיפא לאו רבא אמרה אלא רב פפא אמרה לאוקמי תרוייהו תרי ד] תנאי דרבי ישמעאל כהדדי ולמימר דמודה תנא דרישא דיש טומאת שרצים בשאר בגדים: ה"ג דרב פפא אמר אף כל לאתויי כלאים. אף כל דתנא דרישא דקאמר אף כל בגדים סתם צמר ופשתים לאו לפרושי בגדים סתומים דטומאה קא אתי דבשאר טומאה ודאי מטמאו שאר בגדים דאיתרבו מאו בגד אלא לפרושי בגד האמור בכלאים סתם ובגד כלאים שעטנז וגו' ו) הלכך לרב פפא א) לא מפיק האי תנא מילתיה דהאי תנא והך פירוקא דסיפא איהו אמרה ולא איתמר כדאמרת ליה אליבא דרבא דמפליג בין ג' על ג' לשלשה על שלשה אלא הכי איתמר רב פפא אמר לא מפיק האי תנא מאידך תנא דאף כל לאתויי כלאים דכי הוה מוקמינן ליה כרבא הוה צריך לפלוגי דכיון דאף כל לטומאת שרצים נמי אתא על כרחיך אף כל למעוטינהו משלש על שלש כדין נגעים ואו בגד לרבויי שלשה על שלשה ואף על גב דלא מטמו שאר בגדים בנגעים דהא נתמעטו בתרי מיעוטי איתרבו בשרצים אבל לרב פפא לא מיבעי לן לפלוגי דכיון דאתרבו שאר בגדים לשרצים איתרבו לכל תורת צמר ופשתים בין לשלש בין לשלשה: בהדיא כתיבי ביה. צמר ופשתים לא תלבש שעטנז וגו': לאתויי

תוספות

נפקא ליה מאו בגד דתניא בגד כו'. פירש בקונטרס דלא גרסינן דתניא דאי ברייתא היא היכי פליג אביי ולאו פירכא היא דהא אביי מודה דאו אתא לרבות שאר בגדים לאידך תנא דבי רבי ישמעאל כדאמר אביי גופיה בסמוך והיינו ההיא ברייתא גופיה דלקמן אלא שקיצרה רבא והא דקאמר לאביי האי או מאי עביד ליה היינו אליבא דרשב"א והאיך תנא דבי רבי ישמעאל אבל לאידך תנא דבי ר' ישמעאל אתא או לרבות שאר בגדים אפי' לשלש על שלש כדפריש' לעיל ח) ה] ולרבא דאמר דאידך תנא דבי רבי ישמעאל לא מרבה שאר בגדים אלא לשלשה על שלשה לא מפיק האי תנא דבי רבי ישמעאל מאידך וה"נ דהוה מצי למיבעיא הכא ורבא האי או להך תנא דבי ר' ישמעאל מאי עביד ליה דלא פליגי אביי ורבא אלא אליבא דרשב"א וכמו שדורש אביי כן צריך למדרש רבא אליבא תנא דבי ר' ישמעאל דהכא:

תלמוד לומר או בגד. תימה דלקמן בפרק במה אשה יוצאה (דף סג:) דרשינן מאו בגד לארוג כל שהוא טמא וכי תימה שקולים הם ויבואו שניהם מ"מ כי פריך ואביי האי או בגד מאי עביד ליה לימא דאיצטריך לארוג כל שהוא ואפי' אם נמחוק שם ספרים דכתוב בהן או בגד וניגרוס דיליף מאו בבגד פשתים דכתיב גבי נגעים הניחא לרבא דיליף שרצים מנגעים על ידי דגלי רחמנא וה"ה לענין ארוג כל שהוא אלא לאביי מאי איכא למימר: מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן. אבל בשרצים לא כדאמר בפרק במה אשה (לקמן דף סד.) יכול שאני מרבה את החבלים ואת המשיחות ת"ל שק מה שק טווי וארוג אף כל טווי וארוג: אי ס"ד נגעים חמירי. הא ודאי דנגעים חמירי אלא מפר' הר"ס דה"ק אי ס"ד כדקאמרת דאו בגד לרבות ג' על ג' בצמר ופשתים ו] דהא נגעים חמירי:

שכן מטמא בכעדשה. ורבא אע"ג דפירכא גמורה היא לא חשיב ליה דלא הוי אלא גילוי מילתא בעלמא דגלי רחמנא בנגעים דג' על ג' קרוי בגד בצמר ופשתים והוא הדין בשרצים והקשה ה"ר יעקב מקורביי"ל הקדוש ונימא ק"ו [הכי ז]] מה שתי וערב דטהור בשרצים טמא בנגעים ג' על ג' שטמא בשרצים אינו דין שטמא בנגעים ויש לומר דכלים יוכיחו שמטמא בשרצים ולא בנגעים אף אני אביא ג' על ג' וכי תימא מה לכלים שכן אין מטמאין ואין נעשין אהל המת במחובר ט) ס] דג' על ג' נמי אין נעשה אהל כיון דלית ביה פותח טפח אי נמי שק יוכיח אי נמי בגד צבוע ובגד נכרי יוכיח שטמא בשרצים י) ולא בנגעים כדאמר בת"כ כ) וא"ת דהכא משמע דעדשה הוי פחות מכגרים ותימה לר"י בפסחים בריש אלו דברים (ד' סז: ל)) קאמר מצורע חמור מבעל קרי שכן טעון פריעה ופרימה אדרבה בעל קרי חמור שכן מטמא במשהו סבר ליה כרבי נתן דאמר כחתימת פי האמה משמע דחתימת פי האמה לא הוי פחות מכגרים והתם לעיל מיניה קאמר זב חמור מצרע שכן טומאה יוצאה עליו מגופו ואי כעדשה הוי פחות מגרים ומחתימת פי האמה ליפרוך ב) מה לצרע שכן מטמא בכעדשה ומיהו אי לא משמעתיה ע] מסברא אין להקשות דאיכא למימר דכעדשה שהיא עבה כדמרדד לה הויא רחבה טפי מגרים:

מניין לרבות צמר גמלים. וא"ת צמר גמלים אמאי לא הוי בכלל צמר ומה צריך ריבוי וי"ל דסתם צמר הוא של כבשים אבל של גמלים לא איקרי צמר סתם אלא צמר גמלים וכן שאר צמר והואיל דיש להם שם לווי איצטריך ריבוי כדאמר באלו טרפות (חולין דף סב:) אווז ולא אווז כוחלית: ונוצה של עזים. תימה מאי איצטריך ריבוי לנוצה של עזים הא כתיב שק בהדיא בקרא ושק הוי מדבר הבא מן העזים כדמוכח בפרק במה אשה (לקמן דף סד. ל)) ותירץ ר"י דשק הוי מן השער של עזים וההיא מיקרי שער ולא נוצה ומן הדק דאיקרי נוצה עושים בגדים ולא שק ועל שם שמורטין אותה כמו נוצת התרנגולין קרי ליה נוצה ואור"י דכן משמע בפרק ראשית הגז (חולין דף קלז.) דקאמר דראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלים דאמר קרא ראשית גז לאנך ואתיא גיזה גיזה מגז כבשי יתחמם (איוב לא) ופריך התם ונילף גיזה גיזה מבכור ויהא נוהג אף בשוורים אמר קרא תתן לו ולא לשקו ופריך נוצה של עזים ליחייב אלמא נוצה לא הויא בכלל שק:

הדר ביה רבא מההיא. ומשום שלא יחלוק ההוא תנא דבי רבי ישמעאל אהך הדר ביה מההיא דלעיל ולא מהך דהכא ואית ליה לרבא אף כל לאתויי שרצים וא"ת בריש יבמות (דף ד: ושם) היכי פריך הש"ס והא תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא ההיא דהכנף מין כנף מנא ליה דלית ליה הא רבא אית ליה דאף כל קאי אשרצים דאי לאו אף כל ה"א דמיירי גבי שרצים בכל בגדים ואו לג' על ג' אבל השתא דאמר אף כל צמר ופשתים אצטריך או לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים אבל שלש על שלש בשאר בגדים לא וי"ל דהתם קאמר אליבא דרב נחמן בר יצחק דאמר אף כל לאתויי ציצית דהשתא ודאי לית ליה דרבא דאיהו מחייב שאר מינים בציצית: אלא הא דרב פפא בדותא היא. תימה לר"י דבריש יבמות (גם זה שם) משמע דלתנא דבי רבי ישמעאל אף כל לאתויי כלאים כי היכי דליהוי צמר ופשתים מופנה למדרש

(גליון): ס] עי' במהרש"א דחדא מילתא היא שאין הכלים מטמאין טומאת עצמן באהל המת במחובר: ע] צ"ל משמעתין (ב"ש) ובדפו"ר משמעתי': י] בכת"י אבל צ"ע דאמאי לא נימא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) מנחות לט:, ב) עיין תוס' לקמן סד. ד"ה מנין, ג) [ב"ק סו: שבועות כו. בכורות נד:], ד) [עי' מעל"ד תוספות ד"ה ר"פ], ה) [עי' מ"ש על הגליון פסחים יא.], ו) כלים פכ"ז מי"ב, ז) ויקרא יט, יט, כו: סוד"ה רבי שמעון בן אלעזר, ח) עיין תוס' לקמן סוף ע"ב ד"ה ואין, י) צבוע בתזריע פי"ג ה"ג, נכרי במצורע פרשתא ה ה"ג, כ) ושם בתוס', ל) ועיי"ש תוס' ד"ה מנין.

תוספות ישנים

א) וק"ק דהא רב פפא אמרה משמע ממש מילתא דרבא דאמר כי לית ליה ג' על ג'. ונראה לרב פפא נמי לא מרבינן שאר בגדים אלא דוקא שלשה על שלשה. והא דקאמר לאתויי כלאים ואיצטריך ליה למינקט כלאים דמילתא דפסיקא דלצמר ופשתים דוקא:

ב) וי"ל דבשלוש מחות נפקא לן טמא שרץ מוכל טמא לנפש. ולהכי ליכא למיפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה דאיכא למימר טומאת מת יוכיח אבל לא נימא הכי שמא צמר ופשתים טמאי מת יוכיח שכן טמא מת אבל יוכיח דילפינן משרצים מג"ש דבגד ועור. ומיהו איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן מטמא שק ושאר כלים.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שכן מטמא וכו' ולא בנגעים כדאית' בת"כ. ומפורש כן במתני' רפי"א דנגעים:

תורה אור השלם

א) וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: [ויקרא יא, לב]

ב) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: [דברים כב, יא]

ליקוטי רש"י

מפיק מאידך תנא כו'. דהא אידך [תנא] מרבה כל הבגדים. מנין. שמטמאין [וע"ש עוד ובתוס' שם]. נוצה של עזים. צמר של עזים קרי נוצה לפי שאין גוזזין אותו אלא מורטין [לעיל כ:]. והשירין. כשאר צמר. והשיריין. מעיל של משי [מנחות לט:]. מעיל העשוי מעיקר המשי [לעיל כ:]. והכלך. מעיל שעושין מאותן [הסיגים הוא בית התולעת שלמעלה במשי] קורין פלוי"ל [שם]. פסולת של משי העשוי כקשקשים והוא בית התולעת וקורין לו פולו"ל אותו וטווהו ועושה ממנו בגד [לעיל שם]. סריקין. מעיל עשוי מנעורת של משי [מנחות שם]. עשוי מן המשי הרך המתפלל ואלו משי וקורין לו במקומו ידש"ק [לעיל שם]. שעטנז. לשון עירוב ובתרגומו פירשו שוע טווי ונוז [דברים כב, יא].

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פכ"ג מהל' כלים הל' א ופכ"ג הלכה ב:

עב ב מיי' פ"א מהל' כלים הלכה יא:

עג ג מיי' פ"י מהלכות כלאים הלכה א סמג לאוין רפג טוש"ע י"ד סימן רצא סעיף א:

רבינו חננאל

ואסיקנא הדר ביה רבא מההיא. ואיתוקמה דאביי **ואמר רב נחמן בר יצחק** אהא דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בתורה בגדים סתם ופרט לך הכתוב בא' מהן צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים לאיתויי ציצית שאינו חייב בציצית אלא צמר ופשתים. **ואקשינן ציצית בהדיא כתיב** לא תלבש שעטנז צמר ופשתים גדילים תעשה לך. כלומר אינו חייב לעשות גדילים אלא צמר ופשתים. **ושנינן איצטריך סד"א כדרבא** דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף מן כנף. כלומר האי קרא משמע תו ציצית מכנף עצמו של זה הבגד וכתוב אחרינא צמר ופשתים גדילים תעשה לך הא כיצד שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין אבל אם תעשה ציצית מן צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן קמ"ל דליתיה לדרבא. **ואתינן** לרבויי שאר בגדים לציצית מאשר תכסה. ודחינן האי אשר תכסה לרבות כסות סומא שחייב בציצית: **האי תנא** דתנא אין מטמא בגדים אלא בגד צמר ופשתים מפיק מהאי תנא דבי רבי ישמעאל דתני [דבי] רבי ישמעאל בגד צמר אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים וצמר ארנבים נוצה של עזים והשיראין והכלך והסיריקין מנין ת"ל או בגד. ואמרינן

רב נסים גאון

מה לשרצים שכן מטמאין בכעדשה. עיקר דילה בתורת כהנים (ויקרא יא) כל הנוגע בהם יכול בכולם תלמוד לומר מהן אי מהן יכול במקצתן תלמוד לומר בהם הא כיצד עד שיגע במקצתו שהוא ככולו שיעורו חכמים בכעדשה שכן החומט תחילת בריאתו כעדשה ותמצא בגמרא דחגיגה (דף יא) בסוף פרק הכל חייבים בראייה ובנזירות (דף נב) בפרק כהן גדול:

הגהות וציונים

א] צ"ל דרב פפא אמר (מהרש"ל): ב] צ"ל דהבגד: ג] בכת"י בשאר בגדים ובשאר טומאות ג' על ג': ד] תיבת "תרי" נראה מיותר: ה] כ' ת"י וכ"כ הרש"ל דהך ולרבא וכו' עד מאידך הוי גליון (גליון) וכ"כ מהרש"ל, ומהרש"ם כתב שהוא ט"ס: ו] יש להוסיף ליתי נגעים מיניה (דבש תמר): ז] רש"ל צ"ע דאמאי לא נימא

למדרס שמוכן להתיר כלאים בציצית וי"ל דהיינו עד שלא ידע דשעטנז לנפועי אצל במסקנא דאמר לרבנן שעטנז לנפועי הכי נמי לתנא דבי ר' ישמעאל ומר ופשתים לגופייהו אתו הלכך לא גריך לף כל לאתויי כלאים וש"מ לתנא דבי ר' ישמעאל נמי ופשתים גבי לבישה מ"מ ל"ל דמדכתיב[ב] ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך שמעינן דכל בגדים נמי ופשתים הן וי"ל דה"ק לווקע העלאה אצל גבישה כל תרי מיני לסירי והשתא ליכא למימר לתנא דבי ר' ישמעאל דמיתי שעטנז שעטנז מהעלאה כדאמר בריש סוגיא ניכמות (דף ד: ושם) דהא השתא לינעורין שעטנז לנפועי למדרס שמוכן ולא מופנה למדרס מיניה גזירה שוה: [ג]**רב** **פפא אמרה.** לא צעי למימר רב נחמן בר יצחק דאמרה לאמר לף כל לאתויי ציצית דמין לטעות ולהחליף דבדי רבא לרב נחמן אלא בגד בפפא שהיה תלמידו ומלך אחריו) וכשהיה אומר דבר לא היו יודעים אם מדעתו אמרה או למדה לפני רבו[ג]: **סד"א בי דוקיא דרבא.** ל"ג כי דוקיא דהא מגוף מילתא דרבא הוא דמשיך וברייש יבמות (ג"ו שם) הוא דגרס לה וגלאה לע"ג דבפרק התכלת (מנחות ד' לט: ושם) אמר רב נחמן הסירלין פטורין מן הציצית קי"ל כרבא דאמרה הוא

ומייב בציצית מדלוריימת:

מסתברא **קאי בצמר ופשתים בו.** לף שיך למיפך מדרבה קאי ברוחין מרבה רוחין קאי ברוחין מרבה סומין להא עיקר המלוה היא בטלית[ד] ולא כתבם שם לון לו טלית בת ד' כנפות פטור מן הציצית: **רבי** **שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד.** ול"ת דר"ש בן אלעזר קאמר מסכיין בו מוך מן הפסתן מסמע מפי' לף טווה וכלאמרינן נמי בפ"ק דסוכה (דף יב: ושם) סיככה בחליני פסתן פסולה ומשמע התם דהיינו דייק ונפיק ליי"ג דלף טווה וסומכוס קאמר דלמוך בטווי פסולה וי"ל דלרבי"ה[ה] קאמר מדרבנן וסבר[ו] בדדייק ונפיק לפי שהוא קרוב לטווי וטווי הוא לאסור מן התורה הואיל דמטמא בנגעים והיינו אמרו דבר אחד להא דקאמר סומכוס סיככה בטווי פסולה היינו דבר תורה מדאמר מפני שמטמא בנגעים דמדרבנן אין מסכיין לאוסרו מי מדלוריימת שרי לסכך בטומאת נגעים גזירה משום טומאת מת וכיון דבטווי אסור מדלוריימת ל"ק נחליני פסתן יאסור מדרבנן מפני שהוא קרוב לטווי לכדפרישית:

אונין **של פשתן.** פי' בקונטרס שלא טווה ולחק לפרש כן מפני דלכבר תנא אחי וערב וקשה לריב"ה דמנלן לטמאותו בנגעים הא אחי וערב כתיב וגלאה לר"י לאונין היינו מטווה וכן פי' בערוך[ז] ואחי וערב דקאמר היינו כאן לפי שבאמר ניכר בין אחי לערב דהשתא הוא מן הלשונות של אמר הגדול וטווי טלאחר יד ולא כמו שטווים בערב ודרך היה לשולקו אע"פ שאבאמי אין רגילין ואונין של פסתן אחוא הטווי לף הוזכר בפ"ק דמס' ע"ז (ד' ח:) אחיטו ליה תרי שחי ואיזהו של ערב דלאמר בפ"ק דמס' ע"ז (ד' ח:) אחיטו ליה תרי קיבורי אחרו ליה הי דשתית והי דערבת אחיתרמים ליה מיסף אחת זיזורא (למיתב[ח]) על דערבת כו' אלמא לף מיכר בפסתן[ט]: **כל** **היוצא מן הנץ אין מדליקין.** פי' בקונטרס לעיל[י] כגון בקנטוס ואמר גמן ואין נראה לר"ת דע"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בגמר גפן וגם טוב מאד לפתילה ואור"י והלי מותר להדליק בקנטוס ואמר גמן לאיסא מן הנץ אלא זרע הוא דלאמרי' בתמנות[כ] קנטוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים[כא] כו' ופסחן נמי מין זרע הוא כמו קנטוס אלא דאילטריך בתמני' למשרי פסחן משום דאילטריך עץ בלכתיב ותמטמס בפסחי הנץ וכמו עץ הלעת[כב] למ"ד תמה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בפ"ק דמנחות (מנחות דף מ: ושם[כג]) כל היכא דאי שקלת לפירא ולא הדר אילמא ומפיק לה מדמכיון עליה בוטן פרי הנץ ופסחן וקנטוס ואמר גמן אי שקלת לפירא היינו זורע לה הדר אילמא ומפיק לה ילכך לאו יוצא מן הנץ ניכוי: **ואין** **מטמא טומאת אהלים אלא פשתן.** והא דאמר לעיל בפ"ק (דף ח.) ועל עלמן בגל שהן מטמא לכל הכלים נעשין אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא אילי בדבר הקטוע שחיבור לקרקע אע"ג שמחמילה היה בגד כיון שחיבור לאהל בטלו מחורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מחובר כלכתיב והזה על האהל כו' וקשה לר"י לתנן בהלות (פ"ח מ"ח) אלו מביאין ומוללין שחיזה והתיבה כו' והסלניים שהם עשוים לאהלים ואין מוללין סלניין על פשתן בפני הטומאה והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה[כה]

וי"ל דמיירי בסלניין של מטי וקטוניו שאינן מטמאים ורשב"ג פירש במסניות בע"ז:

ויפרוש

לאתויי ציצית בהדיא כתיב [א] **לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וכתיב** [ב] **גדילים תעשה לך סד"א כדרבא.** דרבא רמי כתיב [ג] **הכנף מין כנף וכתיב** [א] **צמר ופשתים יחדיו הא כיצד** [ב] **צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן** [ג] **שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ס"ד כדרבא קמ"ל אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי לתנא דבי רבי ישמעאל מאי שנא לענין טומאה דמרבי שאר בגדים דכתיב** [ד] **או בגד הבא נמי לימא לרבות שאר בגדים** [ב] **מאשר תכסה בה ההוא** [ד] **לאתויי כסות סומא הוא דאתא דתניא** [ג] [ה] **וראיתם אותו** [ה] **פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות** [ו] **סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראייה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראייה אצל אחרים ואימא לרבות שאר בגדים מסתברא קאי בצמר ופשתים מרבה צמר ופשתים קאי בצמר ופשתים מרבה שאר בגדים: אמר אביי רבי שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד רשב"א הא דאמרן סומכוס דתניא סומכוס אומר** [ז] **סיככה בטווי פסולה מפני שמטמאה בנגעים כמאן כי האי תנא** [ז] **דתנן** [ג] **שתי וערב מטמא** [ו] **בנגעים מיד דברי רבי מאיר** [ח] **ורבי יהודה אומר השתי משישלה והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו: מתני'** [ט] **כל היוצא מן הנץ אין מדליקין בו אלא פשתן** [י] **וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: גמ'** [יא] **מנלן דפשתן איקרי עץ** [יב] **אמר מר זוטרא דאמר קרא** [יג] **והיא העלתם הגפה ותטמנם בפשתי העץ: והיוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן:** [יד] **גמר אהל אהל ממשכן**

ממשכן

כל היוצא מן הנץ אין מדליקין בו. לעשות פתילה מקנטוס ובגד קנטוס ומלמר גמן: **אינו מטמא טומאת אוהלים.** אם עשה מהן אהל והמת מתחתיו הוי כשאר בית ות"ל להטהיל אהל עלמו ללא קבל טומאה אלא כלים שמתחתיו: **אלא פשתן.** שאף אהל[ו] טמא כלכתיב והזה על האהל[ה]. וגמ' ליף דבפסתן מפתני קרא: **גמ'**

מנלן דפשתן איקרי עץ. אמר מר זוטרא דאמר קרא והיא העלתם הגפה ותטמנם בפשתי העץ: והיוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: מנלן אמר רבי אלעזר אהל אהל ממשכן

מתני' **כל היוצא מן הנץ אין מדליקין בו.** עשה פתילה מן הנץ כגון בלוף ומלמר גמן ואין נראה לר"ת דע"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בגמר גפן וגם טוב מאד לפתילה ואור"י והלי מותר להדליק בקנטוס ומלמר גמן לאיסא מן הנץ אלא זרע הוא דלאמרי' בתמנות[כ] קנטוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים[כא] כו' ופסחן נמי מין זרע הוא כמו קנטוס אלא דאילטריך בתמני' למשרי פסחן משום דאילטריך עץ בלכתיב ותמטמס בפסחי הנץ וכמו עץ הלעת[כב] למ"ד תמה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בפ"ק דמנחות (מנחות דף מ: ושם[כג]) כל היכא דאי שקלת לפירא ולא הדר אילמא ומפיק לה מדמכיון עליה בוטן פרי הנץ ופסחן וקנטוס ומלמר גמן אי שקלת לפירא היינו זורע לה הדר אילמא ומפיק לה ילכך לאו יוצא מן הנץ ניכוי: **ואין מטמא טומאת אהלים אלא פשתן.** והא דאמר לעיל בפ"ק (דף ח.) ועל עלמן בגל שהן מטמא לכל הכלים נעשין אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא אילי בדבר הקטוע שחיבור לקרקע אע"ג שמחמילה היה בגד כיון שחיבור לאהל בטלו מחורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מחובר כלכתיב והזה על האהל כו' וקשה לר"י לתנן בהלות (פ"ח מ"ח) אלו מביאין ומוללין שחיזה והתיבה כו' והסלניים שהם עשוים לאהלים ואין מוללין סלניין על פשתן בפני הטומאה והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה[כה]

וי"ל דמיירי בסלניין של מטי וקטוניו שאינן מטמאים ורשב"ג פירש במסניות בע"ז:

ויפרוש

מסתברא קאי בצמר ופשתים בו. לף שיך למיפך מדרבה קאי ברוחין מרבה רוחין קאי ברוחין מרבה סומין להא עיקר המלוה היא בטלית[ד] ולא כתבם שם לון לו טלית בת ד' כנפות פטור מן הציצית: **רבי** **שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד.** ול"ת דר"ש בן אלעזר קאמר מסכיין בו מוך מן הפסתן מסמע מפי' לף טווה וכלאמרינן נמי בפ"ק דסוכה (דף יב: ושם) סיככה בחליני פסתן פסולה ומשמע התם דהיינו דייק ונפיק ליי"ג דלף טווה וסומכוס קאמר דלמוך בטווי פסולה וי"ל דלרבי"ה[ה] קאמר מדרבנן וסבר[ו] בדדייק ונפיק לפי שהוא קרוב לטווי וטווי הוא לאסור מן התורה הואיל דמטמא בנגעים והיינו אמרו דבר אחד להא דקאמר סומכוס סיככה בטווי פסולה היינו דבר תורה מדאמר מפני שמטמא בנגעים דמדרבנן אין מסכיין לאוסרו מי מדלוריימת שרי לסכך בטומאת נגעים גזירה משום טומאת מת וכיון דבטווי אסור מדלוריימת ל"ק נחליני פסתן יאסור מדרבנן מפני שהוא קרוב לטווי לכדפרישית:

אונין **של פשתן.** פי' בקונטרס שלא טווה ולחק לפרש כן מפני דלכבר תנא אחי וערב וקשה לריב"ה דמנלן לטמאותו בנגעים הא אחי וערב כתיב וגלאה לר"י לאונין היינו מטווה וכן פי' בערוך[ז] ואחי וערב דקאמר היינו כאן לפי שבאמר ניכר בין אחי לערב דהשתא הוא מן הלשונות של אמר הגדול וטווי טלאחר יד ולא כמו שטווים בערב ודרך היה לשולקו אע"פ שאבאמי אין רגילין ואונין של פסתן אחוא הטווי לף הוזכר בפ"ק דמס' ע"ז (ד' ח:) אחיטו ליה תרי שחי ואיזהו של ערב דלאמר בפ"ק דמס' ע"ז (ד' ח:) אחיטו ליה תרי קיבורי אחרו ליה הי דשתית והי דערבת אחיתרמים ליה מיסף אחת זיזורא (למיתב[ח]) על דערבת כו' אלמא לף מיכר בפסתן[ט]: **כל** **היוצא מן הנץ אין מדליקין בו.** פי' בקונטרס לעיל[י] כגון בקנטוס ואמר גמן ואין נראה לר"ת דע"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בגמר גפן וגם טוב מאד לפתילה ואור"י והלי מותר להדליק בקנטוס ואמר גמן לאיסא מן הנץ אלא זרע הוא דלאמרי' בתמנות[כ] קנטוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים[כא] כו' ופסחן נמי מין זרע הוא כמו קנטוס אלא דאילטריך בתמני' למשרי פסחן משום דאילטריך עץ בלכתיב ותמטמס בפסחי הנץ וכמו עץ הלעת[כב] למ"ד תמה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בפ"ק דמנחות (מנחות דף מ: ושם[כג]) כל היכא דאי שקלת לפירא ולא הדר אילמא ומפיק לה מדמכיון עליה בוטן פרי הנץ ופסחן וקנטוס ומלמר גמן אי שקלת לפירא היינו זורע לה הדר אילמא ומפיק לה ילכך לאו יוצא מן הנץ ניכוי: **ואין** **מטמא טומאת אהלים אלא פשתן.** והא דאמר לעיל בפ"ק (דף ח.) ועל עלמן בגל שהן מטמא לכל הכלים נעשין אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא אילי בדבר הקטוע שחיבור לקרקע אע"ג שמחמילה היה בגד כיון שחיבור לאהל בטלו מחורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מחובר כלכתיב והזה על האהל כו' וקשה לר"י לתנן בהלות (פ"ח מ"ח) אלו מביאין ומוללין שחיזה והתיבה כו' והסלניים שהם עשוים לאהלים ואין מוללין סלניין על פשתן בפני הטומאה והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה[כה]

וי"ל דמיירי בסלניין של מטי וקטוניו שאינן מטמאים ורשב"ג פירש במסניות בע"ז:

ממשכן

כל היוצא מן הנץ אין מדליקין בו. עשה פתילה מן הנץ כגון בלוף ומלמר גמן ואין נראה לר"ת דע"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בגמר גפן וגם טוב מאד לפתילה ואור"י והלי מותר להדליק בקנטוס ומלמר גמן לאיסא מן הנץ אלא זרע הוא דלאמרי' בתמנות[כ] קנטוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים[כא] כו' ופסחן נמי מין זרע הוא כמו קנטוס אלא דאילטריך בתמני' למשרי פסחן משום דאילטריך עץ בלכתיב ותמטמס בפסחי הנץ וכמו עץ הלעת[כב] למ"ד תמה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בפ"ק דמנחות (מנחות דף מ: ושם[כג]) כל היכא דאי שקלת לפירא ולא הדר אילמא ומפיק לה מדמכיון עליה בוטן פרי הנץ ופסחן וקנטוס ומלמר גמן אי שקלת לפירא היינו זורע לה הדר אילמא ומפיק לה ילכך לאו יוצא מן הנץ ניכוי: **ואין** **מטמא טומאת אהלים אלא פשתן.** והא דאמר לעיל בפ"ק (דף ח.) ועל עלמן בגל שהן מטמא לכל הכלים נעשין אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא אילי בדבר הקטוע שחיבור לקרקע אע"ג שמחמילה היה בגד כיון שחיבור לאהל בטלו מחורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מחובר כלכתיב והזה על האהל כו' וקשה לר"י לתנן בהלות (פ"ח מ"ח) אלו מביאין ומוללין שחיזה והתיבה כו' והסלניים שהם עשוים לאהלים ואין מוללין סלניין על פשתן בפני הטומאה והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה[כה]

וי"ל דמיירי בסלניין של מטי וקטוניו שאינן מטמאים ורשב"ג פירש במסניות בע"ז:

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פ"ג מהל' כלאים ה"ג סמג עשין סו טוש"ע י"ד סי' ט סעיף ה:

עה ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ב:

עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

עו ד ה מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' ש סעיף ג וסי' יח סעיף ג:

עה ו מיי' פ"ב מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע י"ד סי' מכלכו סעיף ד:

עט ז מיי' פ"ג מהל' טומאת לרעת ה"ח:

פ ח מיי' פ"ב מהל' שבת הל' ה סמג לאוין סה טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ג:

פא ט מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל' יב:

רבינו חננאל

ואמרינן אינן מטמא בג' על ג' אלא צמר ופשתים ואהאי דתני דמיטמאין בבגדים שאר בגדי בשלשה על שלשה. **אמרנו בתחלת הפרק** השיראין והכלך והסירקין חייבין בציצית. ואמרינן בתחלת יבמות אמר רחמנא עביד ציצית פתיל תכלת ותכלת עמרא הוא וממאי דתכלת עמרא שנתפרש ביומא מדשש כיתנא תכלת עמרא הוא שמעינן מינא דעמרא הוא דמיקריא פתיל תכלת הילכך ליכא ציצית אלא עמרא. **תנינא** שתי וערב מטמאין בבגדים מיד דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר השתי משישלה והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו: **מתני'** כל היוצא מן הנץ אין מדליקין בו אלא פשתן **גמ'** מנלן דפשתן איקרי עץ כדכתיב והיא העלתם הגפה ותטמנם בפשתי העץ והיוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: **מנלן** אמר רבי אלעזר אהל אהל ממשכן

ליקוטי רש"י

דרבא רמי כתיב הכנף. עשה ציצית ממין הכנף ואם עלית של מצי לעשה ציצית של מצי וכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך למשמע עשה תעשה מלמר ופשתים [ויכמות ד:]. **וכתיב צמר ופשתים.** גדילים תעשה לך דבלמך מתכיכא כתיב לף מלמד שעטנז צמר ופשתים וסמיך ליה גדילים תעשה לך למשמע עשה מלמר ופשתים תעשה לך גדילים מכם ולף ממין אחר הם כילף צמר ופשתים מעורין כו' [נזיר נח.]. **הרי כסות סומא** אטור. לתיב [מנחות מג.]. **פרט לכסות לילה.** טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית [ובחים יח: ועירין בגה"ש שם]. **האונין של פשתן.** לתיב"ש והן מגודות של פשתן מעוכן ומוחנין אותו בקדלה לתנור ומתלכן [לעיל יז:]. **בפשתי העץ.** פשתים בגבעוליהן [יהושע ב, ו].

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) מנחות לט: ויכמות ד: ניר נח. ע"ש, **ג)** זבחים יח: מנחות מג., **ג)** נגעים פי"א מ"ח ת"כ פ' מזציע, **ד)** [סוכה כח.], **ה)** עיין רש"י מנחות מא: ד"ה כל וד"ה מבריא וד"ה מיתיבי, **ו)** לעיל כו סוע"א, **ז)** ויקרא יג מח, **ח)** במדבר יט יח, **ט)** ויקרא יט יט, **י)** תענית דף ט סוע"א, **כ)** [וע"ע תוס' שבועות כו. ותוס' בכורות נד: ד"ה מלא ותוס' ב"ק סז: ד"ה רבפ], **ל)** [וע"ע תוספות סוכה יג: ד"ה בגמליין], **מ)** דף טו:, **נ)** [נכרות מ.], **ס)** ע"א ד"ה איתיה, **ע)** ב"ב יט ע"ב.

גליון הש"ס

גמ' **אמר מר זוטרא דאמר קרא.** נכרות מג ע"ב:

תורה אור השלם

א) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:
[דברים כב, יא]

ב) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
[דברים כב, יב]

ג) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
[במדבר טו, לח]

ד) וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עֲלֵיהֶם מִבִּלָּתָם יִטְמָא כָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר:
[ויקרא יא, לב]

ה) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
[במדבר טו, לט]

ו) וְהָיָה הֶעֱלָתָם הַגֶּפֶן וַתְּטַמְּנֵם בְּפִשְׁתֵי הָעֵץ וַתַּעֲרֹכוֹת לָהּ עַל הַגֶּפֶן:
[יהושע ב, ו]

הגהות וציונים

ג) יש להוסיף **כסות** סומא (כת"י): **ב)** צ"ל **מיטמאין** (כ"ה במשנה, דבש תמר): **ג)** [במשנה דנגעים לא נזכר דברי ר' מאיר ומטעם זה כתבו תוס' בסוכה יב ע"ב ד"ה באונצי וכו' ליישב דלא קאמר הכא רשב"א וסומכוס ורבי מאיר אמרו דבר אחד וגם דלא אמר כמאן כר' מאיר ע"ש ודע דגם בת"כ ליתא דברי רבי מאיר] (גליון): **ד)** **הכנף** (כת"י): **ה)** **ממין** (כת"י): **ו)** בכת"י נוסף **מין כנף**: **ז)** יש להוסיף **יתירא** הוא (נימוקי הגרי"ב, דבש תמר): **ח)** **לוראיתם** (כת"י): **ט)** יש להוסיף **הוא** (באורות המים): **י)** בכת"י נוסף **עצמו** טמא: **כ)** שייך לעיל ע"א (גליון) לפני ד"ה אלא: **ל)** עיין חכמת מנוח דאפילו למ"ד ציצית חובת גברא הוא מ"מ

כא) ע"ש בהפלאה שבערכין, אולם כותנת התוס' לכאורה לערוך ערך "אונין" הנמצא שם בערוך לפני ערך "אנציי" ע"ש שמבאר אונין, תקוה. והיינו חוטין גמורים שהוא מטוה המבואר כאן בתוס' ורד"ק, וכן מבואר בב"ח או"ח סימן רנב סוף סעיף ב וכן הביאו במלאכת שלמה לעיל פ"א מ"ו וסרה מהיותה ההפלאה שבערכין שם [ועיין תפארת ישראל נגעים פי"א מ"ח אות ס"ד שגם תמה על התוס' כתמיהה ההפלאה שבערכין וצ"ע בנ"ל]. **כב)** [צ"ל **ויתיב**] (גליון): **כג)** כו ע"א ד"ה יוצא, (ועי' מהרש"א שהעיר שלא הי' לפני התוס' פי' רש"י דהכא שכתב נמי כן): **כה)** יש להוסיף **מדרבנן** (דבש תמר):